

zahvaliti nekomu, kateri si je vtepel v svojo napredno glavo, da bo v kratkem času odpravil vse nazadnjaško klerikalno temo. Mi bi mu svetovali, naj opusti to akcijo ter naj skrbi za važnejše zadeve, kakor je pobijanje klerikalnega zmaja. Pri tem so si že večji junaki skrhalo svoje zobe.

Mursko polje

Ljutomer. Nad kokoši so se spravili. Zadnji čas je pri več posestnikih čez noč zmanjkalo po par kur. Prebrisanemu dolgooprstnemu dolgo niso mogli na sled. Ko so pa zadnjo soboto spet izginile pri g. Ročkarju, se je na sveže zapadlem snegu videla sled, ki je peljala proti nekemu stanovanju. Hišna preiskava je prinesla na dan že več očistnih kur, tudi gos in veliko število kurjih kosti. Sedaj bodo menda imele kure nekaj časa mir.

Slovenska Krajina

Murska Sobota. Tovarnar perila g. Cvetič je za praznike obdaroval svoje uslužbence z denarnimi podporami. — Pokojninski zavod v Ljubljani je dal naši občini na razpolago hipotekarno posojilo do zneska dveh milijonov dinarjev za gradnjo hiše v podaljšku Delavskega doma. — Tovarnar perila g. Ludovik Šiftar je radi odsotnosti ustavil obrat.

Tišina. Za božične praznike nam je naše agilno Prosvetno društvo vprizorilo lepo in pretresljivo Vombegarjevo dramo »Vrtnice«, ki je prav dobro uspela. — Banovinski gospodinjaki tečaj poseča nad 20 deklet, ki so z vodstvom in poukom zelo zadovoljne. Vodita ga gđci Mira Barle in Anica Kranjc.

Radmožanci. Naša rojakinja Rozi Szabo je že dalj časa služila v Zagrebu. Ker se je njeno premoženje z golim zaslužkom le polagoma kopičilo in bi morala še dolgo delati, preden bi si ustvarila lasten dom, se je polakomnila denarja svojega gospodarja ter mu vzela 95.000 din, toda plena se ni dolgo veselila, ker so ji prišli na sled in jo zaprli. Takšna dejanja naših ljudi nam v svetu silno škodujejo.

Veliki Dolenci. Naše Prosvetno društvo se je zadnje čase pod vodstvom g. župnika Horvata zelo razgibalo ter nam pripravilo že več lepih iger, ki so ljudi zelo navdušile. Le žal, da nimamo primerne prostora, kjer bi igre predvajali.

Savinjska dolina

Sv. Pavel pri Preboldu. Zadnje čase nas zapuščajo zlasti Neže, sedem po številu. Nekaj starejših Nežk še držimo, potem pa zavladajo: Gelice, Bečice, Majdice, Zinkice, Minkice, Sonjice itd. Letošnje leto smo že dobro poprijeli. Imamo že v desetih dneh pet mrtičev. — Ob smrti dr. Antona Korošca je zajela žalost tudi naš kraj, saj se je pokojni tako rad oglašil ob vsaki priložnosti v št. Pavlu, kjer je imel še iz svojih mladih let iskrene prijatelje, ki pa so večinoma že pred njim odšli na drugi svet. — Obe tovarni se obratujeta, seveda radi pomanjkanja bombaža v zmanjšanem obsegu, vendar za silo se gre. — Zaklonišče že tudi imamo, samo mraz je prehitro pritislil, da je ostalo brez strehe. — Društvo imamo veliko, ki nas vzgajajo in nam krajšajo čas. Mnogo prireditev nam nudi Prosvetno društvo s Fantovskim odsekom in Dekliškim krožkom. Za spremembo se pokažejo tudi gasilci, šolarji, Marijin vrtec itd.

Ob sobotah in nedeljah nas kratkočasijo kino. Tudi na pevskih zborih smo bogati; imamo sicer veliko »pevskih žilic« po fari, a z lepim petjem nas redko razvedrijo. Imamo pa še eno društvo, ki po številu svojih članov in vztrajnosti prekaša vsa društva skupaj. To je društvo jeruzalemskega osla. V nobenem društvu ne najdeš toliko požrtvovalnosti in trdne volje, ki bi poleteli v hudi vročini, pozimi pa v hudem mrazu vzdržali na svojih postojankah na vseh vogalih okoli cerkve. To so junaki iz štajra!

Šmarski kraji

Šmarje pri Jelšah. Naša krajevna in okrajna mladinska organizacija JRZ se je na Sv. tri kralje lepo spomnila našega pokojnega voditelja g. dr. Antona Korošca z uspešno spominsko proslavo. Dr. Antona Korošca, ki je prav kot poslanec šmarskega okraja v dunajskem parlamentu začel svojo politično kariero, si bo šmarska mladina ohranila za vzor in program vsega svojega delovanja. Slava njegovemu spominu! — Kmečka zveza je priredila 7. januarja pomemben gospodarski tečaj, na katerem sta govorila g. referent Puš iz Ljubljane in ravnatelj Vinarske zadruge iz Ptujja g. Bračko. G. Puš nam je v lepih in krepkih besedah razložil pomen in moč združništva. Poudaril je, da bo slovenski kmet le v združitvi rešil svoje najtežje probleme in si zagotovil popoln obstanek. G. Bračko pa je s posebnim ozidrom na šmarsko vinogradništvo razložil, kako naj svoje vinograde prenovimo, da bomo na tak, edino pravičen in že preizkušen način izboljšali kakovost našega vina in si zagotovili odjemalce in prodajo. Obema gospodoma smo za odlični predavanji hvaležni. Opozorjamo pa na predavanje Sadjarskega društva, ki bo v nedeljo, 19. januarja, na katerem nam bo sta predavatelja iz Ljubljane govorila o sadjarstvu in vrtnarstvu. Ker so vprašanja, ki se bodo obravnavala na teh predavanjih, za šmarski okraj posebno važna, vabimo prav vse, zlasti še mlajše!

Šmarje pri Jelšah. Rad nas je imel nepozabni naš voditelj, predsednik senata in prosvetni minister g. dr. Anton Korošec in je rad med nas zahajal ter posebno tukaj mladino zbiral in učil. Zato pa smo ga ljubili tudi mi in nas je nepopisno pretresla njegova smrt. Lepo število naših se je udeležilo njegovega pogreba v Ljubljani. Vsem njegovim častilcem pa smo pripravili v našem Katoliškem domu ganljivo žalno proslavo. V izbranih besedah sta slavila rajnega spomin g. župan Turk in g. kaplan Veselič, moški zbor je zapel par pretresljivih žalostink, naša ljuba mladina pa je nastopila z različnimi lepimi in pomenljivimi simboličnimi prizorički ter tako skazala tudi še preko groba svojo hvaležno vdanost velikemu svojemu ljubitelju.

Sv. Križ pri Rogaski Slatini. Pri nas delujejo razna krščanska društva, zlasti Slomšekovo prosvetno društvo. To društvo častno nastopa pri raznih proslavah. Uprižarja akademije, igre itd. Vsestransko uživa najboljši ugled. Dobro deluje tudi Kmečka zveza, ki nudi svojim članom nasvete ter jim dobavlja gospodarske potrebščine, kot n. pr. galice, razna semena, umetna gnojila itd. Tudi mlada JRZ tekmuje za prvenstvo. Imamo še razna druga gospodarska društva: selekcijsko za rejo

živine, čebelarstvo itd. Tudi cerkvena društva se lepo razvijajo ter gredo svojo pot naprej, pot, ki jim ga je nakazalo novorojeno božje Dete. Tako Otroški vrtec kakor Marijina družba, III. red, predvsem pa Apostolstvo mož in fantov. — Pri nas imamo sedaj tromesečni gospodarski tečaj. Tečaj obiskuje okrog 20 kmečkih sinov. Vrš se v šoli pod glavnim vodstvom g. M. Verka, nadučitelja. — Igra »Voda«, katero smo uprizorili minulo nedeljo, je prav zadovoljivo uspela. Videlo se je na udeležbi, da naše ljudstvo upošteva požrtvovalnost in napore igralcev ter tako opogumi in podpira našo mladino v prosvetnih domovih. — Med najsvetejšimi prazniki obhajamo tudi tako zvane domače praznike (koline). Ti prazniki so sedaj najbolj v teku.

Spodnji kraji

Artiče. Prosvetno društvo je ponovilo koncert, ki je že pri prvem izvajanju v jeseni vzbudil upravičeno pozornost in žel mnogo priznanja. Tudi ponovitev koncerta je dosegla docela svoj uspeh. Mnogoštevilno občinstvo iz Artič in Brežic ni štedilo s priznanjem in se je izražalo zelo pohvalno o celotni pevski prireditvi. Glasbeni nastopi Prosvetnih društev v podeželskih krajih se morajo navadno boriti z velikimi ovirami in zato se težko dvignejo nad navadno višino ljudskega petja. Pevski zbor artičkega Prosvetnega društva pa je pokazal s svojim koncertom, da zna zmagovati mnogobrojne ovire in podati pevsko prireditev, ki jo tudi glasbeno razvijen človek z užitek poslušaja. Res da so pomagali pri zborih in posebno pri solospelih sijajno izšolani člani brežiškega pevskega zbora, ki ga vodi g. Lempel, toda artički pevci in pevke so rešile svojo nalogo neopričakovano dobro. Največ zasluga, da je koncert v vsakem oziru tako dobro uspel, ima pač pevovodja koncerta g. bogoslovec Ivan Lapuh, ki se ni ustrašil ne ovir ne žrtev, da je spravil skupaj tako lepo pevsko prireditev in ji znal dati v glasbenem oziru tako višino. Program je bil dobro izbran, samo nekoliko preobširen za občinstvo, ki težjih glasbenih prireditev ni vajeno. Posrečena je bila razvrstitev skladb med težjimi in lažjimi, kakor tudi porazdelitev vlog med mešani zbor, mladinski zbor ter dvo- in solospelve. Prosvetnemu društvu v Artičah k lepo uspelemu koncertu čestitamo in želimo, da bi se pri svojem izobraževalnem in vzgojnem delu krepko razmahnilo ter kmalu zopet nastopilo s kako prireditvijo. —č.

Posavje

Rajhenburg. V počastitev spomina blagopokojnega voditelja slovenskega naroda g. dr. Antona Korošca je odbor občine Rajhenburg daroval namesto venca na grob pokojnika 1000 din za revne občane. Dalje je tudi odbor Kmečke posojilnice in hranilnice v Rajhenburgu na svoji žalni seji daroval 500 din ljudski šoli v Rajhenburgu za revne šolske otroke. V isti namen je tudi rajhenburški samostan očetov trapistov daroval šoli v Rajhenburgu 500 din in šoli v Senovem 500 din. Za lepo socialno gesto naj prejmejo darovalci na tem mestu najtoplejšo zahvalo! — Za pokojnim voditeljem slovenskega naroda in velikim ljubiteljem mladine g. dr. Antonom Korošcem je priredil Fantovski odsek lepo spominsko proslavo.

že izdelujejo nemške tovarne kravate iz lososove kože v 24 barvah.

Elektrika pase živino. V Nemčiji že delj časa ograjujejo pašnike in loke z ograjami, v katere je napeljan električni tok. Prve take ograje so se sicer obnesle, vendar pa se niso mogle razširiti, ker so predrage. Zdaj pa poročajo o novih ograjah, ki so cenene, enostavne, odporne proti vremenu in priročne za transport. Po mnogih poskusih je bila namreč izdelana ograja, ki je varna in gospodarsko rentabilna, ker velja gospodarja manj kot pašir, ki bi varoval živino. Na količkih, ki so drug od drugega oddaljeni po 10 metrov, je na izoliranih kavičjih napeljana jeklena žica. V žico je iz malega akumulatorja napeljan električni tok,

meljskim hodnikom, o katerem so že mnogo govorili in ugibali.

Majhno obdravsko mestece je bilo v četverokotu obdano od mogočnega obzidja, od katerega so se ohranili štirje stolpi, ki natančno označujejo, kje so stali davno razpadli mestni zidovi s strelnimi linami in na znotraj opremljeni z lesenimi hodniki, po katerih so bili ob sovražnih naskokih razvrščeni strelci ter razni branilci. Mestno obzidje je bilo razeno s posebno močnimi stolpi zavarovano od zunaj z nespreskočno širokimi in globokimi jarki, katere so lahko vsak čas napolnili z vodo iz treh ribnikov v Krčevini.

Debelo mestno obzidje je imelo na glavnih dovoznih cestah dobro zavarovana vrata. Preko obzidnega jarka je bil zgrajen pri vsakih vratih most, katerega so v ogroženih časih na verigah potegnili k vratom. Mestna vrata so zvečer skrbno zapirali, da je bilo prebivalstvo obvarovano pred nočnimi presenečenji.

Od mariborskih mestnih vrat so bila najbolj znana Graška ali Ulrikova, dalje Koroška vrata in vrata proti staremu dravskemu mostu, skozi katera so gonili napajati živino k Dravi.

Glavne dohode mesta so skrbno čuvali posebni čuvaji, kateri so vršili zelo važno in odgovorno službo v noči. Mesto Maribor je bilo od pamtveka zvezano z desnim bregom Drave z lesenim mostom, kateri je bil dolg 1164 m

in razdeljen na 5,7 m široki vozni in 1,2 m široki promet za pešce. Sredina mosta se je dala na mogočnih verigah potegniti kvišku v primeru, da bi se bil sovražnik polastil s taborom zavarovanega dohoda k mostu na desnem bregu Drave.

V letih turških navalov je krasil Maribor še danes od daleč vidni in obsežni minoritski samostan z lepo ter prostorno cerkvijo malo nad Dravo.

Župnijska cerkev je bila od nekdaj posvečena sv. Janezu Krstniku. Okrog cerkve je bilo mestno pokopališče. Cerkev s pokopališčem sta tvorila dobro utrjen tabor, ki naj bi bil zadnje pribežališče za z obzidja pograne branilce.

Obe turški oblegi je doživela cerkev Vseh svetnikov v ulici istega imena. To svetišče je bila prvotno judovska sinagoga ali molilnica. Po izgonu judov iz Štajerske leta 1496. so sinagogo spremenili leta 1501. v katoliško cerkev z mežnarjo in prvotno lastnim duhovnikom.

Na mestu frančiškanske bazilike je bila v turških časih zatočišče za reveže izven obzidja cerkvice sv. Ulrika, po kateri so imenovali Graška vrata tudi Ulrikova.

Kjer je danes mogočno poštno poslopje, je bila meščanska bolnišnica s cerkvico sv. Duha, katero je odpravil cesar Jožef II.

Malteški vitezi v Melju so hodili k službi božji v lastno cerkvico sv. Katarine, o kateri že dolgo ni več nobenega sledu.

Pazi izigra Čuvaja

Potnica bi rada vzela kovčeg, pa ga ne more, ker je Čuvaj ne pusti blizu.

Pazi ji je prišel na pomoč. Začel je tekati okrog drevesa, Čuvaj pa za njim.

Vrv se je ovijala okrog drevesa.

Čuvaj se ne more premakniti, Pazi pa se mu škodoželjno smehlja.

Začarani klobuk

Mrzlega zimskega dne je sedel gospod kontrolor Maselj s svojimi soigralci v kavarni in z vnemo tarokiral. Kavarna je bila precej polna in to je povzročilo, da se je nekoliko boječih Maselj večkrat ozrl na svojo garderobo. Kakor je znano, se tatovi površnikov in klobukov

bukov klatijo v različnih podobah najrajši po kavarnah in zlasti kvartopirci so izbrane žrtve teh rokomavhov. Mračilo se je in natakariji so začeli prižigati luči.

Maselj je bil pravkar izgubil igro in je ježno gledal okoli sebe, zlasti na tisti kraj, kjer je bil obešen njegov klobuk. Mahoma se silno prestraši — njegovega klobuka ni bilo več! Maselj je takoj uštel, da bi se prepričal. Na obešalniku ga ni bilo, na tleh tudi ne. Iskal je po sošestini — a klobuk je izginil. Kaj zdaj?

Nekaj izmed nešteti zaplečnikov je prevzel njegovo igro in Maselj je hitro odšel, da si v bližnji trgovini kupi nov klobuk. Prvič: ni mogel pol ure daleč brez klobuka domov hoditi; drugič: kaj bi rekla »ona«, če bi prišel iz kavarne razglav ...

Kupil si je torej klobuk, ki ga je prav za prav itak že potreboval; stari namreč že zdavnaj ni bil več salonski in zato je Maselj izgubo tem laže prebolel. Tudi mu je znala prodajalka s svojo zgovornostjo vsiliti klobuk boljše vrste in znatno boljše volje je stopil gospod kontrolor Maselj zopet v kavarno, obesil klobuk na tisto mesto, od koder je bil stari izginil, in začel zopet tarokirati. Doživel je veselje, da se je sreča črnina in je začel prav pogosto dobivati. Ob določenih uri se je tarok nehaj. Maselj je ves srečen pospravil svoj dobiček in vstal, da pojde. Obleče novrnik, deno klobuk na glavo ter se notovi od svojih tovarišev. Mahoma pa nekaj čudnega prešine njegove možgane. Kako je to, da se novi klobuk tako izvrstno oprijemlje glave, dočim ga je prej nekoliko tiščal in je prodajalka rekla, da bo to v nekaj dneh minilo? Vzame torej klobuk z glave, ga pogleda — in res: notri je bila pritrjena njegova vizitka — njegova vizitka ... — vraga, kako pa je to? ...

Bil je njegov stari klobuk, ki ga je bil prej pogrešil — njegov novi klobuk pa je izginil!

SMEJTE SE!

Dva brata

Kmet je gnil osla v mesto. Na poti mu začne rigati. Dva postopača sta se hotela ponorčevati iz kmeta in sta mu dejala: »Ali ne ališiš, da te osel kliče!«

»Saj ma ne kliče,« je odvrnil kmet, »le vplje od veselja, ker je zagledal dva brata!«

Dober izgovor

»Ti, Lojze, zdaj boš imel kmalu že pet in trideset let. Kdaj pa misliš prav za prav postati zdravnik?«

»Se mi nič ne mudi, prijatelj! Do mladih zdravnikov ljudje tako nimajo zaupanja!«

Tehten razlog

»Zakaj pa ste svojo lepo službo pri banki pustili?«

»Eh, nekaj so mi napravili, kar mi ni bilo všeč.«

»Lejte, lejte! Kaj so vam pa napravili?«

»Odpovedali so mi!«

Trik

»No, Brglez, kako ti je všeč moja štacuna?«

»Hm, prav čedna je; samo ne vem, zakaj imaš same križemglede prodajalce?«

»Zato, da noben kupec ne ve, od katere strani ga opazujejo, pa zato, da si pomočniki brez suma lahko drug drugemu na prste gledajo.«

Zarekel se je

Prosjak: »Pomagajte nesrečnemu! Vse premoženje mi je zgorelo.«

Gospodar: »Pa imate potrdilo oblasti, da ste res pogoreli?«

Prosjak: »O, imel sem ga, seveda sem ga imel, a požar mi je tudi to potrdilo uničil.«

Nekaj si je pa le zapomnil

Profesor razlaga učencem trojansko vojno in pravi na koncu: »Glavni junak te bitke je bil pa Hektor.«

Pavle prišepne Tinetu: »To si bom pa lahko zapomnil. Našemu psu je tudi ime Hektor.«

Pri naslednji zgodovinski uri pokliče profesor Tineta in ga vpraša: »Kako se je imenoval glavni grški junak pred Trojo?«

Tine se ne more spomniti, razmišlja, nazadnje pa blekne: »Tako kot Pavlov pes.«

Potegavščina

»Tisoč dinarjev ti dam, če najdeš štiri jajca, ki so skrita v mojem kurniku,« je rekel Ciber Pibru.

Piber gre v kurnik in išče. V prvem kotu leži eno jajce, v drugem drugo, v tretjem tretje. V četrtem pa sedi kokoš in gleda Pibra postrani. Piber jo spodi, toda jajca ni nikjer. Ves jezen gre nad Cibra.

»Ti si lažnivec,« se zadere nanj, »samo tri jajca so v kurniku!«

»Tako? No, četrto je še v kokošili,« se zasmeje Ciber.

UGANITE!

Kdaj je osel tako rigal, da ga je ves svet ališal? (Na Nočlov barbi.)

Kje ima vol največ mesa? (Pod kozo.)

Kdo v gozdu na eni sami nogi stopi? (Jofa.)

Kdo ima šest nog, hodi pa po štirih? (Bezdec.)

Kakšnih kamnov je v Dravi največ? (Kobrin.)

S čim umivamo leva? (S smeteno nevarnostjo.)

Katera ura nima koles? (Sončna.)

Katera glava ne more misliti? (Zeljeva.)

V kateri nogi ni krvi? (Zojmu po.)

Skoraj vse hiše so imele zadaj obsežne vrtove, hleve, shrambe in vsa mogoča lesena gospodarska poslopja.

Ulice starodavnega Maribora so bile ozke, imenovane po važnejših poslopih ali pa po poklicu prebivalstva, katero je v tej ali oni ulici prebivalo. Posebne omenbe vredno je dejstvo, da je imel Maribor že od nekdanj Slovenko (Windische) ulico, tam, kjer je še danes. Značilno za tedanje razmere je bilo ime Ušiva ulica ob mestnem jarku v smeri proti Melju. To ime je dobila ulica zaradi siromaštva in zanikrnosti prebivalstva.

Mariborčani so vedno radi pili. Iz tega vzroka je bilo v mestu od pamtiveka preveč krčem.

Slovele je točilnica vin žičkega samostana pri minoritskem naselju. Znamenita krčma se je imenovala pri »Jelenu« v Jurčičevi ulici. Na Rotovškem trgu so prodajali moko in s popivali tamkaj prodajalci in kupovalci moke v kleti pri »Moki«. Nadaljnje krčme so bile z imeni »Pri sidru« ob Dravi, »Pri soncu« na Grajskem trgu, »Pri veseljem kmetu« v Vetrinjski ulici, »Pri levu« na Glavnem trgu itd.

V Melju je bila že omenjena naselbina malteških viteзов, ki je imela tudi svojo klet s pravico točenja vin.

V letih, ko je delil Mariborčanom pravico in jih branil pred Turki Krištof Wildenrainer, je bilo v vsem mestu 377 davke plačujočih strank. Med temi poleg trgovcev 10 usnarjev, 6 mesarjev, 12 pekov, 6 sodarjev, več kova-

čarjev, ključavničarjev, kovačev, mizarjev, tesarjev, strugarjev in 3 zdravniki.

Znameniti so bili mariborski mlinarji s svojimi na čolnih plavajočimi spodnjimi in zgornjimi mlini na Dravi. Mlini so bili seve izven obzidja in izpostavljeni plenitvam ter požigom, kakor hitro si ni mogel sovražnik svoje jeze ohladiti nad meščani.

Promet z Dravsko dolino in dalje proti Ptuj se je vršil po pretežni večini na splavih ter šajkah. Vodna vozila so pristajala ob mariborskem dravskem obrežju, kjer je cvetela trgovina z lesom, sadjem ter raznimi poljskimi pridelki.

Tako nekako je zgledala fotografija Maribora v letih, ko so dobili Mariborčani dva turška navala in je igral prvo vlogo v mestu sodnik in poveljnik Krištof Wildenrainer s svojo edinko Kunigundo.

Obsodbi Judov Elije in Jakoba

Zgodovinska poročila pravijo o Wildenrainerju, da je bil pravičen sodnik in strog ter vesten poveljnik. Zunanji znak njegove sodne oblasti je bil krajši meč v nožnici iz črnega baržuna. Za izvrševanje sodnih poslov je imel na razpolago beriče in seve rabijsa s pomagači. Ohranjenih je nekaj primerov sodb, katere so bile izrečene v tedanjem malem Mariboru pod Wildenrainerjem.

(Dalje sledi)

ki je še prej transformiran na visoko napetost. En pol transformatorja je zvezan z zemljo, drugi pa napeljan v žico. Čim se na priliko krava približa žici ter se je dotakne, jo udari elektrika, ki je po transformatorju prirejena na visoko napetost, toda nizko jakost, tako da je električni udarec brez nevarnosti. Živina si kmalu zapomni, da ne sme k plotu. Vsa ograja je, kot poročajo, izredno poceni in priročna ter se amortizira že v prvem letu.

Koliko je radija na svetu. O radiju vemo samo to, da je zelo drag in ga je strašno malo. Na svetu je v rabi samo 257 g radija in če bi stisnili vsega skupaj, bi dobili iz njega komaj tako veliko kepico, kakor je teniška žoga.

*